

Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení

Wolters Kluwer ČR

Autoři monografie: JUDr. Tomáš Grygar, Doc. JUDr. Kateřina Frumarová, Ph.D., JUDr. Mgr. Ondřej Horák, Ph.D. a Marek Masarik

Autor recenze: prof. JUDr. Mária Srebalová, PhD., profesorka správního práva na Katedře správního a environmentálního práva Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě

Vlastnícke právo zaradujeme medzi základné ľudské práva a slobody a je tiež základným právnym inštitútom práva súkromného. Je preto dôsledne chránené právom avšak na druhej strane nie je neobmedziteľné a neodňateľné. Uchopiť problematiku vyvlastnenia s už takto naznačeným interdisciplinárnym presahom nie je jednoduché. Kolektív autorov pod vedením JUDr. Tomáša Grygara sa podujal, v doposiaľ prvej právno-vedeckej monografii, predstaviť inštitút vyvlastnenia v českom práve, a to nielen na základe analýzy ústavnej a všeobecnej zákonnej úpravy, ale aj v kontexte osobitných právnych predpisov a v historických a právno-komparatívnych súvislostiach. Monografia je finálnym výstupom vedeckého projektu "IGA – Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení" realizovaného v rokoch 2018 – 2020. Vedúcemu autorského kolektívu sa k ambicióznemu zámeru publikácie podarilo dať dokopy kolektív akademikov z Právnickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Podľa ich výstupov ide o odborníkov na teóriu a históriu práva, ústavné právo aj o administrativistov, ktorých činnosť je zameraná aj na právnu prax.

Už v úvode recenzovaného diela sa uvádza, že jeho obsahom je vyvlastnenie z právno-historického hľadiska, cez ústavné podmienky vyvlastnenia až po platnú a účinnú právnu úpravu, obsiahnutú v zákone o vyvlastnení a tiež v osobitných právnych predpisoch. A už úvod naznačuje, že sa čitateľ nedočká "iba" analýzy právnych predpisov, keďže sa autori vyslovujú ku sporným otázkam vo vzťahu k ústavným aj zákonným predpokladom vyvlastnenia.

Matéria monografie je okrem úvodu a záveru členená do šiestich kapitol. Prvá približuje vývoj koncepcií vlastníckeho práva. Vymedzuje dôležité dejinné míľniky a ich dôsledky pre vnímanie problematiky zásahov do vlastníckych vzťahov a ich premietnutie do súdobých právnych úprav týkajúcich sa vyvlastnenia s terminologickým a právno-vedným akcentom. Druhá kapitola sa zaoberá ústavnými limitmi vyvlastnenia, opierajúc sa aj o judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva. Začína ústavnoprávnou rovinou obsahu pojmu vyvlastnenie a jeho porovnaním s vymedzeniami pojmu vyvlastnenie, ktoré nachádzame v súkromnoprávnej aj vo verejnoprávnej zákonnej úprave. Ďalej podrobne analyzuje ústavné predpoklady vyvlastnenia začínajúc požiadavkou verejného záujmu (tu je tiež venovaná pozornosť naplneniu obsahu právne neurčitého pojmu verejný záujem), otvára a argumentmi podopiera odpoveď na otázku možnosti vyvlastnenia samotným zákonom, t.j. bez aplikačného aktu. Zaoberá sa tiež otázkou rozsahu náhrady za vyvlastnenie. Ťažisková tretia

kapitola sa venuje právnej úprave vyvlastnenia v zákone o vyvlastnení. Podrobne a systematicky uvádza výklad základných hmotnoprávných pojmov, zákonných podmienok vyvlastnenia, problematiku práv tretích osôb a tiež procesných inštitútov vyvlastňovacieho konania či zrušenia vyvlastnenia. Štvrtá kapitola je logicky venovaná súdnej ochrane vo veciach vyvlastnenia, a to nielen z pohľadu existujúceho tzv. duálneho systému súdnej ochrany. Vhodnosť súčasného systému je v tejto kapitole podrobená kritickej analýze, opäť aj v historickom kontexte. Autori tu tiež so znalosťou veci ponúkajú porovnanie silných a slabých stránok troch alternatív súdneho prieskumu. Piata kapitola následne analyzuje jednotlivé expropriačné tituly podľa osobitných predpisov. Uvádza ich východiskový bod v zákone o vyvlastnení a mapuje na prvý pohľad neprehľadný stav špeciálnych zákonov na jednotlivých úsekoch výkonu verejnej správy. Tu sa autori opäť navracajú k úvahám o otázke potreby vyvažovania verejného záujmu na dosiahnutí účelu vyvlastnenia podľa osobitného zákona a na zachovaní práv vyvlastňovaného. V šiestej kapitole je zaujímavé sledovať exkurz do českej právnej úprave historicky blízkyh právnych úprav vyvlastnenia. Nemecká aj rakúska právna úprava, tak ako naznačujú autori, nepochybne bola a je tradičným zdrojom inšpirácie pre českých legislatívco a tiež dobrým dôvodom pre formovanie právnych názorov, ktoré nachádzame vo viacerých prelomových európskych súdnych rozhodnutiach. Aj z tejto kapitoly je zrejmé, že autori podrobne ovládajú historické aj aktuálne súvislosti normotvorby obidvoch zvolených štátov. Komparácia sa dotýka predovšetkým vymedzenia pojmu vyvlastnenia v ich ústavnom rámci a v zákonných rámcoch. Poukazuje na možnosť vyvlastňovania priamo zo zákona v Nemecku a na formálnu absenciu všeobecnej právnej úpravy vyvlastňovania v obidvoch zvolených štátoch. Autori si tiež všimli šírku a neurčitost pri vymedzení účelov vyvlastnenia v niektorých ich osobitných zákonoch.

Recenzované dielo má, okrem už evidentne komplexnej a kvalitnej analýzy, z môjho pohľadu niekoľko mimoriadnych miest, ktoré by som chcela osobitne vyzdvihnúť. Ide predovšetkým o spracovanie problematiky zásahov do vlastníckych vzťahov pri uskutočňovaní pozemkových reforiem, súhrn jednotlivých vyvlastňovacích titulov a dôsledne spracovanú procesnú stránku vyvlastňovacieho konania.

Monografia je zaujímavá odvahou autorov venovať sa téme, ktorá doposiaľ nebola natoľko komplexne spracovaná a pre jej spracovanie bolo potrebné skúmať množstvo literatúry a judikatúry na všetkých úrovniach. Autori z môjho pohľadu v plnom rozsahu napĺňajú očakávania čitateľov právnej monografie. Určujú si vedecky a spoločensky aktuálnu problematiku, volia si k autorskému zámeru adekvátne vedecké metódy spracovania, z ktorých prevládajú analýza a syntéza a formulujú vlastné názory a návrhy de lege ferenda. Napriek množstvu poznatkov a informácií je recenzovaná monografia prehľadná, a to aj preto, že autori účelne narábajú s členením kapitol a podkapitol a opatrujú ich podľa potreby úvodmi, závermi a citačnými odkazmi. Poukazujú na problematické

miesta právnej úpravy vyvlastňovania, čo je aj jedným z jej prínosov pre aktuálnu legislatívnu situáciu v Českej republike.

Recenzovaná monografia je pozoruhodná svojou odbornosťou a zároveň zrozumiteľnosťou pre široký čitateľský okruh. Aj pri rozdielnosti právnych úprav, avšak obdobného prístupu k vyvlastňovaniu, je predložená vedecká monografia prínosom pre českú aj slovenskú právnickú zdrojovú literatúru, keďže publikácia tohto zamerania nebola doteraz ucelene spracovaná. Autori teda ponúkajú kvalitné dielo, spracované s veľkou precíznosťou a citom pre vnútornú koherenciu. Svoje uplatnenie si iste nájde v študijnom procese vysokých škôl nielen s právnickým zameraním, a tiež u každého, koho problematika vyvlastňovania v právnej praxi profesionálne zaujíma.

Predloženú právnú monografiu preto odporúčam na zverejnenie.

V Bratislave, 25. 11. 2020

prof. JUDr. Mária Srebalová, PhD.

Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Katedra správneho a environmentálneho práva